

Sygn. akt V KK 391/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Andrzej Ryński

Protokolant Katarzyna Wełpa

w sprawie **A. R.** oraz **T. H.**

skazanych z art. 284 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 17 lutego 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

– co do A. R.

1/ od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 10 lutego 2010 r.

utrzymującego w mocy wyrok Rejonowego w W.

z dnia 31 sierpnia 2009 r.,

– co do T. H.

2/ od wyroku Rejonowego w W.

z dnia 31 sierpnia 2009 r.

**uchyla zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 10
lutego 2010 r., sygn. akt [...] oraz utrzymany nim w mocy wyrok
Sądu Rejonowego w W. z dnia 31 sierpnia 2009 r., sygn. akt [...]**

co do A. R., a także ten ostatni wyrok Sądu Rejonowego w W. w odniesieniu do T. H., a A. R. oraz T. H. uniewinnia od przypisanego im czynu z art. 284 § 2 k.k., a kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

A. R. i T. H. zostali oskarżeni o to, że w okresie od 20 marca do 29 września 2006 r. w W., przy ul. D. 35/4, działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu doprowadzili M. i M. T. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w ten sposób, iż stanowiąc dwuosobowy zarząd w spółce D. sp. z o.o. zawarli w dniu 20 marca 2006 r. umowę nr .../2006 r. dotyczącą wykonania usługi w postaci budowy domu typu „buk”, a następnie do dnia 29 września 2006 r. pobrali zaliczki w łącznej kwocie 39.000 zł., nie mając zamiaru wywiązania się z zawartego zobowiązania, czym działali na szkodę M. i M. T., tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2009 r., sygn. akt ... 48/08 uznał oskarżonych A. R. i T. H. za winnych tego, że w grudniu 2006 r. działając wspólnie i w porozumieniu, dokonali przywłaszczenia kwoty 39.000 zł., przekazanej im przez M. T. i M. T., w ramach realizacji postanowień umowy nr .../2006 r. o budowę przez D. sp. z o.o., w której oskarżeni stanowili dwuosobowy zarząd, domu typu „buk”, nie zwracając jej wpłacającym, mimo niezrealizowania umowy i odstąpienia od niej przez M. T. i M. T., tj. za winnych popełnienia przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. i za to na podstawie przepisu art. 284 § 2 k.k. wymierzył im kary po 2 lata pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 33 § 1 - § 3 k.k. kary grzywny po 50 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 50 zł. Wykonanie orzeczonych kar pozbawienia wolności zostało wobec obu oskarżonych warunkowo zawieszona na okres 5 lat próby. Nadto, na podstawie art. 72 § 2 k.k. zobowiązano obu oskarżonych do solidarnego uiszczenia na rzecz M. T. i M. T. kwot po 19.500 zł w terminie roku od uprawomocnienia się wyroku.

T. H. nie zaskarżył powyższego wyroku i wobec tego oskarżonego, orzeczenie uprawomocniło się w pierwszej instancji.

Apelację od tego wyroku wniósł natomiast obrońca oskarżonego A. R. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu m.in. obrazę prawa materialnego – art.

284 § 2 k.k. polegającą na ustaleniu, iż działanie oskarżonego wyczerpuje znamiona ustawowe tego czynu, podczas gdy faktycznie oskarżony nigdy nie miał zamiaru przywłaszczenia wpłaconej spółce pieniędzy.

Podnosząc ten zarzut wniósł o zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego od przypisanego mu czynu albo o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Apelację tę rozpoznał Sąd Okręgowy w W., który wyrokiem z dnia 10 lutego 2010 r., sygn. akt ... 1214/09 utrzymał zaskarżony wyrok w mocy uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

Kasację od tego wyroku w odniesieniu do skazanego A. R., zaś od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 31 sierpnia 2009 r., sygn. akt ... 48/08 co do skazanego T. H., wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich.

Zaskarżając te wyroki w całości, zarzucił im: rażące i mające istotny wpływ na ich treść, naruszenie prawa karnego materialnego, tj. art. 284 § 2 k.k., polegające na błędnym przyjęciu, że kwoty wpłacone przez pokrzywdzonych, które nie zostały im zwrócone, pomimo niezrealizowania umowy cywilnoprawnej, mogą stanowić przedmiot przywłaszczenia, w rozumieniu tego przepisu.

Podnosząc tak opisany zarzut wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 lutego 2010 r., sygn. akt ... 1214/09 oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 31 sierpnia 2009 r. i uniewinnienie A. R. od popełnienia przypisanego mu czynu, a co do T. H. o uchylenie tego ostatniego wyroku i uniewinnienie tego skazanego od przypisanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co skutkowało jej uwzględnieniem w trybie z art. 535 § 5 k.p.k. Pomimo niezbyt trafnej konstrukcji samego zarzutu kasacji jej uzasadnienie wskazuje bez żadnych wątpliwości, że istotą rażącego naruszenia przepisu art. 284 § 2 k.k. było uznanie przez oba sądy orzekające w tej sprawie, iż przedmiotem przywłaszczenia mogą być pieniądze wpłacone przez pokrzywdzonych na konto spółki z o.o. D. jako raty należne z tytułu umowy dotyczącej usługi wybudowania domu. Z umowy nr .../2006 wynikało bowiem niespornie, że pokrzywdzeni mieli przekazywać na konto spółki – wykonawcy domu – w określonych terminach transze wpłat, których suma składała się na końcową

cenę domu (§ 8 umowy - k.11-12). Z opisu przypisanego obu skazanym przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. wynika, że zachowanie wyczerpujące dyspozycję art. 284 § 2 k.k. miało miejsce w grudniu 2006 r., a tak ustalony czas popełnienia tego przestępstwa wiązany był przez sąd I instancji nie z okresem wpłacania przez pokrzywdzonych należności na rzecz spółki w ramach rat za budowę domu (te miały miejsce do 10 sierpnia 2006 r. – str. 3 uzasadnienia wyroku sądu I instancji), ale z odmową zwrotu tych należności, po tym jak pokrzywdzeni oświadczyli oni, iż chcą zwrotu pieniędzy (str. 11 uzasadnienia wyroku). Właśnie w odmowie zwrotu tych należności wpłaconych przez pokrzywdzonych, sąd I instancji upatrywał realizację znamienia przywłaszczenia pieniędzy, wskazując, iż pieniądze te weszły wcześniej do majątku spółki. Rację ma skarżący, że tak sąd I instancji, jak i sąd odwoławczy, dokonujący kontroli wyroku w tym obszarze na skutek zarzutu apelacji obrońcy oskarżonego A. R., dopuścili się w tym obszarze wadliwej wykładni znamienia „przywłaszczenia”, jak również nie dostrzegli, iż nie mogło zostać w niniejszej sprawie zrealizowane znamię „powierzenia” rzeczy ruchomej, jaką są również pieniądze (art. 115 § 9 k.k.). O ile bowiem sama odmowa zwrotu pieniędzy może być traktowana jako wykonanie czynności czasownikowej przestępstwa z art. 284 § 2 k.k., o tyle przedmiotem przywłaszczenia nie mogą być pieniądze, które stanowią przewidzianą umową należność wykonawcy (zapłatę) za wykonanie określonego dzieła (wybudowanie domu). Przekazana na konto spółki prowadzonej przez oskarżonych kwota pieniędzy stanowiła, zgodnie z charakterem i zapisami zawartej umowy, formę zapłaty za usługę wybudowania domu, a zatem pieniądze te z chwilą ich wpływu na rachunek nie miały dla oskarżonych, uprawnionych do działania w imieniu spółki, statusu rzeczy cudzej (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 września 2005 r., V KK 9/05, Lex 164266; z dnia 17 września 2008 r., III KK 131/08, Lex 464973). Oskarżeni jako jedyni członkowie zarządu spółki mogli zatem tymi pieniędzmi dowolnie dysponować, albowiem przekazana kwota stanowiła płaconą ratami należność za wykonanie określonego dzieła, tj. budowę domu. Co więcej, zawarta umowa nie zakazywała nawet oskarżonym dysponowania otrzymywanymi od pokrzywdzonych pieniędzmi na inne cele, nawet nie związane z budową domu dla pokrzywdzonych. Zatem zarówno w dacie przekazania na rachunek spółki poszczególnych wpłat

dokonanych przez pokrzywdzonych w celu wybudowania domu, jak i w dacie przyjętej przez sąd I instancji (grudzień 2006 r.), kwota 39.000 zł. nie mogła stanowić przedmiotu przywłaszczenia, albowiem była ona własnością spółki, którą kierowali oskarżeni. Z tego samego powodu przekazane przez pokrzywdzonych pieniądze nie mogły stanowić także rzeczy „powierzonej” w rozumieniu art. 284 § 2 k.k. Powierzenie rzeczy ruchomej polega na przekazaniu władztwa tej rzeczy (cudzej) z zastrzeżeniem jej zwrotu, a zatem osoba, która otrzymuje taką rzecz nie ma prawa nią rozporządzać jak swoją własnością (por. np. M. Dąbrowska – Kardas, P. Kardas w: A. Zoll, Kodeks karny. Komentarz. Część szczególna. Tom III, 2006, s. 230). W niniejszej sprawie spółka – którą zarządzali oskarżeni – była właścicielem przekazanych w ramach przedmiotowej umowy środków pieniężnych, a zatem oskarżeni nie mieli w swojej dyspozycji rzeczy cudzej, która miałaby status rzeczy im powierzonej. Jest też oczywiste, zważywszy na zapisy umowy, że dysponując tymi pieniędzmi oskarżeni mieli świadomości, iż pieniądze te stanowią ich własność (wynagrodzenie za wykonanie domu), a zatem, nie można im w konsekwencji przypisać działania w zamiarze *animus rem sibi habendi*. Zwrotu należności pokrzywdzeni mogą dochodzić na drodze procesu cywilnego, z racji niewykonania umowy.

Tego aspektu normatywnego nie dostrzegły oba orzekające w sprawie sądy, co skutkowało rażąco obrażą art. 284 § 2 k.k. i co doprowadziło do niezasadnego przypisania odpowiedzialności karnej, w sytuacji, gdy zachowanie oskarżonych nie wyczerpało znamion tego przestępstwa. Konsekwencją uwzględnienia kasacji jest konieczność uchylenia obu wyroków i uniewinnienie oskarżonych od przypisanych im czynów. O kosztach procesu orzeczono w oparciu o treść art. 632 pkt 2 k.p.k.